

Juutalainen piikkipensaassa

Oli ennen muinoin rikas mies ja hänen talossansa renki, joka häntä palveli uutterasti ja uskollisesti, nousi joka aamu ensimmäiseksi vuoteeltansa sekä meni illoin viimeisenä levolle, ja milloinkaan vain oli tehtävänä joku vaikea työ, johon ei kukaan ruveta tahtonut, hän aina siihen ryhtyi ensimmäiseksi. Eikä hän milloinkaan valittanut vaan oli kaikkeen tyytyväinen ja aina iloisella mielellä. Kun sitten hänen vuotensa oli loppunut, eipä isäntä hänelle palkkaa antanut penniäkään, vaan ajatteli: "tämä varmaankin lienee viisahinta, niin saanhan hiukan säästetyksi, eikä poika kuitenkaan muualle muuta, vaan pysyy siivosti meillä." Renki myöskin oli mitään puhumata sekä teki toisena vuonna tehtävänsä, kuten ensimmäisenäkin, ja vaikkei senkään loputtua palkkaa lähtenyt laisinkaan, hän kuitenkin oloihinsa tyytyi ja jäi vielä vastaiseksi talohon. Kun tuosta kolmaskin vuosi oli kulunut, isäntä hiukan oli kahdella päällä ja kourasi taskuansa, mutta eipä siitä kuitenkaan mitään lähtenyt. Renki silloin viimeinkin tokasi sanomaan: "isäntä kulta! olempa jo teitä rehellisesti palvellut kolme vuotta, tehkää siis hyvin ja antakaa mitä minun tulee lain mukahan saada; minua jo haluttaisi täältä lähteä mailmaa vähän avarammaltakin katselemaan." Saituri silloin vastasi: "oikeimpa niin renki hyväseni! sinä minua olet väsymättömän uskollisesti palvellut, ja anteliaasti minä sentähden olen sinua palkitseva," pisti kätensä toistamiseen taskuunsa sekä antoi rengille yksitellen kolme penniä, sanoen: "tästä saat kultakin vuodelta rahan, tuo on suuri ja runsas palkka, jommoista et olisi keltään muulta isännältä saanut." Tuo renki hyvä, joka ei rahoista mitään ymmärtänyt, korjasi haltuhunsa, mitä tarjottiin, ja ajatteli: "ompa minulla nyt rahaa taskussa oikein yllin kyllin, siis maar sopii kaikki surut hiitehen heittää, enkä enään huoli turhanpäiten itseäni raskaalla työllä vaivata."

Hän sitten menojojansa meni ja astui mäkeä ylös, toista alas, laulellen ja hyppien iloissansa. Tapahtuipa silloin, että, hänen kulkeissansa erään pensahiston ohitse, sieltä hänen eteensä puikahti pikku mies, joka häntä puhutteli kysyen: "minne matka, veljeni iloinen? näempä, ettei suru sinua juuri liioin rasita." - "Miksihän minä murhe-mielin olisin," vastasi renki, "ompa minulla rahaa runsahasti, kolmen vuoden palkka taskussani helisee." - "Isoko siis on tuo sinun

aartehehes?" kysyi pikku mies. "Iso kylläkin, koko kolme kirkasta penniä taatusti." - "Kuuleppas," sanoi kääpiö, "minä olen köyhä, apua tarvitseva, lahjoita minulle nuot kolme penniäs; minä en enään jaksata työtä tehdä, mutta sinä nuori olet ja saat helpostikkin elatusta itselles ansaituksi." Ja koska renki hellä-sydämminen oli ja häntä tuli mies raukkaa sääli, hän tälle antoi kaikki penninsä, sanoen: "ota, ota, vaari parka! empä minä siltä puuttehesen pällähdä." Tähän pikku mies vastasi: "koska sinä näin hyvä-sydämminen olet, minä sinulle kolme toivotusta takaan, yhden kustakin pennistä, ja net vallon varmaankin tulevat totehen käymään." - "Ahaa!" virkkoi renki, "sinä ehkä olet semmoinen, joka viheltämällä saat tyhjästä täyden. No hyvä, olkoon siis menneeksi! minä ensiksi itselleni toivon pyssyn, jolla aina osaa kaikkiin, mihin vain tähtää, toiseksi viulun sellaisen, että, kun sitä soittelen, kaikkien, jotka soiton kuulevat, täytyy tanssia, ja kolmanneksi että, jos minä keltä hyvänsä pyydän vaikka mitä, tuo ei sitä kykene kieltämään." - "Saat kuin saatkin, sinä tämän kaiken," vakuutti mies pieni sekä kourasi pensasta pikkuisen, ja oi ihmeen ihmeellistä! siinä kohta oli varalla viulu ja pyssy, ikään-kuin tilattuina. Kääpiö nämät antoi rengille, lausuen: "mitä ikinä sinä vain olet pyytävä, sitä ei voi koko mailman ihmisistä yksikään sinulta kieltää."

"Oi, sydämmeni! mitä maar sinä saattaisit parempaa pyytää!" sanoi renki itseksensä ja läksi ilo mielin eteen-päin. Pian hän sitten tapasi Juutalaisen, jolla oli parta pitkä, kuten pukilla, ja joka siinä seisoi kuunnellen, mitenkä lauleli ihanasti eräs tuolla ylhäällä kuusen latvassa istuva lintunen. "Noh kumman kummaa!" hän huudahti, "noin pieni elävä ja kuitenkin ääni näin tavattoman väkevä! jospa tuo lintu toki minun olisi! soisin maar saattavani sen hännälle ripottaa suolaa hiemasen, kohtahan se sitten istuisi minun kourassani!" - "Kosk'ei sen vaikeampaa kysytä," sanoi renki, "pianhan minä linnun kopsahutan maahan," tähtäsi pyssyllään, laski laukauksen sekä osasi ihan säntilleen, ja lintu orjantappura-pensahasen pudota lotkahti. "Mene hirtehinen," huusi hän Juutalaiselle, "ja korjaa tuo konttihin!" - "Kah kyllä," sanoi Juutalainen, "jos isäntä poikansa laskee liikkeelle, lähtee maar kohta koirakin juoksemaan;

minä aivan halusta menen lintua noutamahan, koska te sen kuitenkin jo olette ampuneet," laskehe sitten pitkällensä maahan ja rupesi köntimään pensahasen sisälle. Kun hän nyt siinä orjantappuroissa ryömi, koiruus renki hyväsen valtasi, ja tämä viulunsa otti sekä rupesi soittamaan. Juutalainen kohta jalkojansa nostelemaan ja kovasti hyppelemään; ja mitä vilppahemmin poika viuluansa vingutteli, sitä hurjemmaksi kiihtyi tanssi. Mutta orjantappurat äijä paralta repivät hänen takki kulunsa repaleiksi, takertuivat tuohon pukin-partahan ja pistelivät häntä pahan-päiväisesti pitkin koko ruumista. "Voi armahtakaa!" huusi Juutalainen, "mitä minulle soitosta! herjetkää jo, herra kulta, soittamasta, minua ei enään haluta tanssiminen." Mutta renki ei tuota ottanut kuullaksensa, vaan ajatteli: "sinä kyllä olet ihmisiä nylkenyt, orjantappurat nyt vuorostansa sinua nylkeköhöt," ja rupesi uudestaan soittamaan niin rivakkaasti, että Juutalais-paran täytyi yhä vain korkeammalle hypätä poukkuroita, jättäen takistansa okaihin istumaan aika rääsyt. "Voi, voi kauheata!" karjui Juutalainen, "minä teille, herra kulta, annan, mitä ikinä tahdotte, jos vain lakkaatte soittamasta, koko kukkarollisen kultaa." - "Noh koska noin olet antelias," sanoi renki, "kyllähän minä soiton panen taukoamaan, mutta siitä minun sentään täytyy sinua kiittää, että tanssi sinulta käypi aivan sievästi," otti sitten kukkaron ja meni tiehensä.

Juutalainen sinne jäi seisomaan, ääneti häntä silmin seuraten, kunnes renki oli ehtinyt kau'as näkyvistä; mutta sitten hän täyttä kurkkua kiljasi: "sinä pelimanni ilkiö, sinä kurja viulun-vinguttaja! maltappas, kunnes sinut tapaan kahden-kesken! minä sinua vielä juoksutan, että pohjat kengistäs lähtevät; sinä senkin retkale, joka kolmen markan miehenä pysyt, vaikka mättäisi seitsemän sinun kitahas!" sekä laski laskemistansa haukkumisia, mitä vain sai suustansa lähtemään. Ja kun sitten sisuansa paisuttamalta vähän sai hengähtämisen vuoroa, hän kaupunkihin juoksi tuomarin tykö. "Herra tuomari! voi hirveätä! katsokaa, miten eräs jumalaton ilkiö on julkisella maantiellä minua ryöstänyt ja pahoin-pidellyt, heltyisipä kivi kovanenkin näistä tämmöisistä: vaatteeni repaleiksi revittyinä! koko ruumis pistämällä ja kynsimällä pahoin haavoitettu! minun vähät varani kukkaroineen päivineen vietyinä! paljaita kulta-rahoja, toinen toistansa kiiltävämpiä! voi armollinen Herra! viskauttakaa kaikella muotoa tuommoinen ihminen vankiuteen." Tuomari kysyi: "sotamieskö se säilällään

sinua noin pahan-päiväisesti löylytti?" - "Eipä vainen," vastasi Juutalainen, "mitään paljasta miekkaa ei hänellä ollut, vaan olipa pyssy selässä ja viulu rinnalla riippumassa; siitä sen roiston helposti tuntee." Tuomari miehiä lähetti häntä hakemaan, ja nämät piankin tapasivat tuon renki hyväsen, joka aivan verkalleen oli eteen-päin astunut, sekä löysivät myöskin kukkaron kultinensa hänen taskustaan. Sitten oikeuden etehen tuotuna poika vakuutti: "minä en ole Juutalaiseen koskenut enkä suinkaan häneltä rahaa ryöstänyt, itse-altansa hän sitä minulle tarjosi, jotta soittamasta taukoaisin, kosk'ei hän muka saattanut kärsiä soitantoani." - "Kas hävytöntä!" huudahti Juutalainen, "hän valehia laskettelee yhtä näppärästi, kuin kärpäsiä seiniltä pyydetään." Mutta eipä tuomarikaan rengin selitystä uskonut, vaan sanoi: "tämä huono puolustus, sillä tuommoista ei tee yksikään Juutalainen," sekä tuomitsi renki hyväsen hirtettäväksi, koska hän julkisella maantiellä muka oli ryöstämistä harjoittanut. Kun hän sitten vietiin pois, huusi vielä hänen perähänsä Juutalainen: "sinä riivattu roisto! sinä pelimanni-koira! tulethan nyt kuin tuletkin, saamaan hyvin ansaittua palkkaasi!" Aivan levollisena renki mestaajan seurassa astui tikapuita ylös, mutta ylimmäiselle nappulalle ehdittyänsä hän tuomarin puoleen kääntyi ja sanoi: "suokaa vielä viimeisen rukoukseni tulla täytetyksi, ennen-kuin kuolen." - "Kyllä," vastasi tuomari, "jollat vain pyydä henkeäs," - "Empä suinkaan sitä," pani poika vastaukseksi, "vaan rukouksen teitä, että antaisitte minun vielä viimeiseksi hiukan soittaa viuluani." Juutalainen nyt hätä-huudon päästi: "voi henkenne tähden! älkää tuota salliko! älkää salliko millään muotoa!" Mutta tuomari sanoi: "miksi en pojalle tämmöistä lyhyttä iloa soisi! sen olen jo hänelle luvannut ja sillensä se myöskin jääköön." Eikä hän olisi kyennytkään kieltämään tuon lahjan vuoksi, joka oli rengille annettu. Vaan Juutalainen hurjasti huusi: "voi voi! voi voi! sitokaa minua, pankaa minut köysiin!" Silloin tuo renki hyvänen otti käteensä viulun sekä pani sen viritukseen, ja kun kielistä ensi ääni kuului, jopa kaikki rupesivat jäseniänsä liikuttelemaan, tuomari, kirjuri ja oikeuden-palveliat, ja siltä, joka Juutalaisen aikoi kiinni köyttää, kirposi köysi kädestä; toisen vingahduksen kajahtaessa jokainen nosteli jalkojansa ja mestaaja hyppy-halusta hehkuvana hellitti renki hyväsestä; ja kun jousi kolmannen kerran kielisiin koski, silloin kaikki korkealle hypähtivät, ruveten tanssimaan, ja tuomari sekä Juutalainen siinä etu-päässä kaikkein

sukkelimmasti hyppiä poukkuroitsivat. Pian oli täydessä tanssi-tohussa koko väki, mitä torille oli uteliaisuudesta saapunut, nuoret ja vanhat, lihavat ja laihat sekä sauroin; ja myöskin sinne kokoontuneet koirat nostivat etu-käpäälänsä pystyhyn ja tanssata tissuttelivat muitten muassa. Ja mitä kauemmin poika soitteli, sitä hurjemmaksi kiihtyi harppaukset, että kallot toisiinsa kolahtivat ja yleinen, surkea kirkuna ja parkuna syntyi. Viimein tuomari aivan hengestyksissäänsä huusi: "herkeä jo herttaseni! minä sinun henkes säästän, jos vain lakkaat soittamasta." Tuo renki säveä tähän suostui, heitti soittamisen, ripusti viulun taas rinnallensa ja kiipesi tikapuita alas. Sitten hän astui Juutalaisen tykö, joka vähissä hengin pitkälläänsä makasi läähöttäen, ja kirkasi hänelle: "tunnusta kohta, konna, mistä olet nuot rahat saanut, muutoin minä viulun riistän rinnaltani ja rupean taas soittamaan." - "Minä net olen varastanut, varastanut vainenkin!" huusi äijä parka parahimmansa takaa, "mutta sinä ne rehellisesti olet ansainnut." Silloin tuomari määräsi Juutalaisen vietäväksi hirtehen, ja siinä tuo sitten varkahana hirtettiin.

* * *